

■  
**HAMİDE ULUPINAR,  
AHMET ZERRÛK: HAYATI, ESERLERİ VE TASAVVUFİ  
GÖRÜŞLERİ,**

Gelenek Yayınları, İstanbul 2017, 314s.

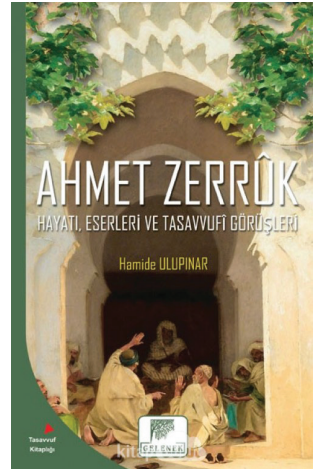
Doktora Öğrencisi

**ELDIAR ZHALILOV**

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

[orcid.org/0000-0002-0652-0897](https://orcid.org/0000-0002-0652-0897)

[eldiar2017@yandex.com](mailto:eldiar2017@yandex.com)



*“Bilmiyorum demeyi öğren eğer bilmiyorum demeyi öğrenirsen sana bilmediklerini öğretirler.  
Fakat biliyorum dersin sana bilmediklerini sorarlar.” (s.67)*

Tanıtımı yapılan kitap, Şeyh Zerrûk (ö. 899/1493) lakabıyla bilinen Faslı sufilerden Ebu'l- Fazl Şihâbuddin Ebu'l-Abbas Ahmed b. Ahmed Muhammed b. Îsâ el-Burnusî el-Haddâr el-Fasî'nin hayatı, eserleri ve tasavvufi görüşleri üzerinedir. Kitabın kapağı eyvanda toplanmış yaşça büyük ama ilim talep etmede yaş sınırının olmadığını gösteren ders halkasını andırmaktadır.

Eser giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Giriş kısmında Ahmet Zerrûk'un yaşadığı dönemin siyasi, dini ve tasavvufi durumuna değinilmiştir. Birinci bölümde Ahmet Zerrûk'un hayatına yer verilmiştir. Dedesinin gözlerinin mavi olmasından ötürü kendisine “Zerrûk” denilen Ahmet'in doğumu, ailesi, talebeleri ve halifeleri ele alınmıştır. Küçük yaşta Kur'an'ı ezberleyen Zerrûk'un Süleyman Cezûlî'nin zaviyesinde tasavvuf eğitime başlaması, hangi âlimlerden ne tür dersler aldığı zikredilmiş, intisap ettiği Abdullah ez-Zeytûnî (ö. 911/1505) ve Ahmet bin Ukbe el-Hadramî (ö. 895/1489) incelenmiştir.

Zerrûk'un 899/1493'te vefatı sonrası halifelerinin, kabrinin yanına zaviye inşa edişiyile Zerrûkiyye'nin teşekkülü, tarikatın Afrika ve diğer İslam beldelerine yayılışı da yine bu bölümün konuları arasındadır.

İkinci bölümde Ahmet Zerrûk'un tasavvuf, hadis, kelam, fıkıh, tefsir, tıp alanlarındaki eserlerine değinilmiştir. Bunların hangi kütüphanelerde bulunduğu, ne zaman basıldığı ve tahkik edenlerine dair malumat verilmiştir.

Üçüncü bölümde Ahmet Zerrûk'un tasavvufi görüşleri; tasavvufi ahlâk, seyr ü sülûk, marifet ve vücûd ana başlıkları altında incelenmiştir. Zerruk'un tasavvuf-sufî kavramlarına yüklediği anlama, ihсанı bir makam olarak değerlendirip ibadette bu makama verdiği öneme değinilmektedir. Ona göre irfana giden yolun ilk aşaması ise tövbedir.

Seyr ü sülûk ile ilgili kavramlar çerçevesinde Zerruk'un mürid, şeyh, zikir, nefis, havf ve reca, uzlet, sema ve teberrük anlayışı incelen-

miştir. Ahmet Zerrûk, Mağriplilerin, Yemenlilerin ve Acemlerin sülûk yöntemlerine dikkat çeker. Buna göre Mağribliler müridi terbiye etmede insan nefsinin yediye ayırmaktadır. Yemenliler insan kalbini toprağa benzeterek toprak çeşitleri ve özelliklerinden bahsetmektedir. Acemler ise seyr ü sülûk yönteminde insanları kaplara benzeterek müritleri ona göre eğitmektedirler (s. 192).

Tasavvufta şeyhin gerekliliği ve müridi yetiştirmedeki katkısı ele alınırken müritler; muhipler, müntesipler ve sadıklar şeklinde, mürşitler ise talim, terbiye ve terakki şeyhi adıyla kategorize edilirler. Yazar, havf ve reca, uzlet ve teberrük konularına yer vererek Zerrûk'un düşünce dünyasında semâ'nin hükmü, şartları, âdabı ve semâyâ kimlerin rağbet ettiğine dair açıklamalarda bulunmaktadır. Mârifet ve vücûd ile ilgili kavramlar başlığı altında ise tevhid, kalp, mârifet-ârif, vecd, havatır ve vücûd konularına değinilmektedir.

Mağrib tasavvuf anlayışının teşekkülünde önemli tesir icra eden Şeyh Zerrûk, hayatı boyunca bidat ve hurafelerle mücadele eden bir âlim-sufi profili olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevzuyu akademik çerçevede ama aynı zamanda yalın ve akıcı bir dille ele alan müellifi ve eseri okuyucuyla buluşturan Gelenek Yayınlarını tebrik ederiz.